

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 7A

1. ŘÁDNÝ TERMÍN

C7PAD26C0T01

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

(1) Můj blízký přítel v trávě
vyleze, když je vhodná chvíle.
Potkali jste ho – nebo ne?
Objeví se nahodile.

Trávu dělí jak hřebenem,
jak skvrnitý luk leží v ní,
pak se vám svine u nohou,
hned prchne mezi kamení.

Miluje vlhkou zemi,
příliš chladnou pro osení.
Když chodila jsem naboso,
vícekrát než jednou k poledni

jsem myslela, že na slunci
rozplétá se bič –
když jsem se k němu sehnula,
zvlínil se a byl pryč.

(2) Znáám různé tvory z přírody
a oni znají mne,
spolu si rozumíme
zcela upřímně.

Leč toho přítele jsem nepotkala,
ať jsem byla s někým, nebo sama,
aniž se mi užil dech
a mráz mě zábl na kostech.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) V tomto textu je slovník spojením *můj blízký přítel v trávě* nejspíš označen had a jiný živočich je zase přirovnáván ke *skvrnitému luku*.
- ☒ B) V tomto textu je slovník spojením *můj blízký přítel v trávě* označen tentýž živočich, který je přirovnáván ke *skvrnitému luku*, a to nejspíš had.
- C) V tomto textu je slovník spojením *můj blízký přítel v trávě* nejspíš označen jiný živočich než had, ovšem had je zde přirovnáván ke *skvrnitému luku*.
- D) V tomto textu je slovník spojením *můj blízký přítel v trávě* označen tentýž živočich, který je přirovnáván ke *skvrnitému luku*, ale rozhodně to není had.

Komentář

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o výrazu *mne* je pravdivé?

(Výraz *mne* je ve výchozím textu podtržen. Věty s posuzovaným výrazem jsou gramaticky správné.)

- A) Výraz *mne* je jak ve výchozím textu, tak ve větě *Stále si mne slzíci oči slovesem*.
- B) Výraz *mne* je jak ve výchozím textu, tak ve větě *Stále si mne slzíci oči zájmenem*.
- ☒ C) Výraz *mne* je ve výchozím textu zájmenem a ve větě *Stále si mne slzíci oči* je slovesem.
- D) Výraz *mne* je ve výchozím textu slovesem a ve větě *Stále si mne slzíci oči* je zájmenem.

Komentář

Výraz *mne* je ve výchozím textu zájmenem (konkrétně jde o zájmeno *já* užitý ve 4. pádě) a ve větě *Stále si mne slzíci oči* je slovesem (konkrétně jde o tvar slovesa *mnout*).

3 Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

- A) Jde o poezii; v druhé části výchozího textu promlouvající osoba přímo oslovuje několik tvorů z přírody.
- B) Jde o prózu; v druhé části výchozího textu promlouvající osoba přímo oslovuje několik tvorů z přírody.
- ☒ C) Jde o poezii; v druhé části výchozího textu se píše o tvorech z přírody, žádného z nich ale promlouvající osoba přímo neoslovuje.
- D) Jde o prózu; v druhé části výchozího textu se píše o tvorech z přírody, žádného z nich ale promlouvající osoba přímo neoslovuje.

Komentář

Výchozí text je psán ve verších, jde tedy o poezii. V druhé části textu promlouvající osoba zmiňuje, že zná různé tvory z přírody a rozumí si s nimi, žádného z nich ale přímo neoslovuje.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

Souvětí č. 1: Vesničané, kteří pospíchali na trh, pobízeli **osli** k rychlejší chůzi.

Souvětí č. 2: Překvapilo ho, že slimáci a mšice se nacházeli i na záhonku s bylinkami.

1 bod

4 Které z následujících tvrzení o souvětích z výchozího textu je pravdivé?

(Interpunkci neposuzujte, je zapsána správně.)

- A) Obě tato souvětí jsou zapsána pravopisně správně.
- B) Každé z těchto souvětí obsahuje pravopisnou chybu.
- C) Souvětí č. 1 je zapsáno pravopisně správně, souvětí č. 2 obsahuje pravopisnou chybu.
- ☒ D) Souvětí č. 1 obsahuje pravopisnou chybu, souvětí č. 2 je zapsáno pravopisně správně.

Komentář

Podstatné jméno *osel* se skloňuje podle vzoru *pán* (*pobízeli osly* jako *pobízeli pány*).

max. 3 body

5 Přiřadte k jednotlivým tvrzením (5.1–5.3) odpovídající větný celek (A–E).

(Žádná možnost z nabídky A–E nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

- 5.1 Pro tento větný celek platí: pouze první podtržené slovo není užito ve správném tvaru. _____
- 5.2 Pro tento větný celek platí: celkem dvě podtržená slova nejsou užita ve správném tvaru, konkrétně první a třetí. _____
- 5.3 Pro tento větný celek platí: celkem dvě podtržená slova nejsou užita ve správném tvaru, konkrétně druhé a třetí. _____

- A) Tahle úloha je sice jednodušší, ale přesto o pomoc popros raději otci.
- B) Ještě před třídní schůzku se rodiče konečně dozvědí výsledky obou testů.
- C) V posledním vydání časopisu o jezdectví psali, že ostražitý kůň stříhá uchy.
- D) Když z hnízda vypadla dvě ptáčata, postaral se o ně, a proto jsou stále naživu.
- E) Kvůli babiččině unáhlené koupi auta se děda netajil pochybnosti o jejímu úsudku.

Komentář

5.1 B)

V posuzované větě musí být slovo *schůzka* užito v 7. pádě čísla jednotného → *Ještě před třídní schůzkou se rodiče konečně dozvědí výsledky obou testů.*

5.2 C)

V posuzované větě musí být slovo *vydání* užito v 6. pádě čísla jednotného; slovo *ucho* zde označuje část těla, správný tvar 7. pádu čísla množného je tedy *ušima* → *V posledním vydání časopisu o jezdeckví psali, že ostražitý kůň stříhá ušima.*

5.3 E)

V posuzované větě musí být slovo *pochybnost* užito v 7. pádě (*netajit se čím*) a slovo *její* musí být užito v 6. pádě čísla jednotného → *Kvůli babiččině unáhlené koupi auta se děda netajil pochybnostmi o jejím úsudku.*

max. 2 body

6 Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň není vlastním jménem.

(Slova musí být zapsána pravopisně správně.)

- 6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem NOSIT, skloňuje se podle vzoru MUŽ a neobsahuje předponu.
- 6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného jednoslabičné, je příbuzné se slovem PROJEVIT, skloňuje se podle vzoru HRAD a obsahuje předponu.

Řešení

6.1 např. **nositel**

6.2 **zjev**

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 7–11

(1) Příběh sochy Svobody, patrně nejznámějšího symbolu New Yorku, se začal psát v 2. polovině 19. století ve Francii. Podobu tohoto monumentu navrhl sochař Frédéric Bartholdi, který už dlouho toužil vytvořit sochu stejně významnou, jako býval rhodský kolos¹. Gustave Eiffel, autor proslulé pařížské věže, zase vymyslel speciální nosnou konstrukci a způsob ukotvení, aby socha byla schopna odolat i náhlým náporům silného větru. Vzhledem k finanční náročnosti projektu Francouzi přislíbili dodat sochu a americká strana měla uhradit podstavec. Dne 4. července 1884 Francie symbolicky předala dokončenou sochu americkému vyslanci. Posléze ji dělníci rozebrali a v bednách přepravili lodí do USA.

(2) Když socha doputovala do New Yorku, podstavec stále ještě nebyl dostavěn. Ačkoli se na něj začaly peníze vybírat už roku 1882, sehnat potřebné finance se zatím nepodařilo. Do projektu se proto vložil Joseph Pulitzer, slavný novinář a vydavatel deníku *New York World*. Vyhlásil další sbírku a slíbil, že jména dárců zveřejní ve svých novinách. Jeho záměr vyšel: do 11. srpna 1885 se vybralo zbylých 100 000 dolarů. V dubnu 1886 byl podstavec hotový a socha na něj konečně mohla být umístěna. Ke slavnostnímu odhalení kompletního díla o celkové výšce 93 metrů došlo v říjnu 1886, a to dokonce za účasti Grovera Clevelanda, v té době úřadujícího amerického prezidenta.

(3) Socha Svobody představuje římskou bohyni Libertas. Ve zdvižené pravé ruce nese pochodeň, v levé ruce drží desku s nápisem JULY IV MDCCLXXVI, což je datum vyhlášení nezávislosti USA. V podstavci, vysokém 47 metrů, se nachází muzeum, v koruně se sedmi paprsky, kterou má socha na hlavě, je vyhlídková plošina. V roce 1984 UNESCO oficiálně označilo sochu Svobody za významnou památku kulturního dědictví.

¹ rhodský kolos = socha boha Héliá, která vznikla kolem roku 290 př. n. l.

(www.stoplusjednicka.cz; upraveno)

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (7.1–7.4), zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
7.1 Socha Svobody je o více než dva tisíce let mladší než rhodský kolos.	☒	☐
7.2 Alespoň část roku 1886 byl americkým prezidentem Grover Cleveland.	☒	☐
7.3 Od roku 1882 do 11. 8. 1885 byly práce na podstavci určeném pod sochu Svobody přerušeny.	☐	☒
7.4 Nejvyšší bod sochy Svobody se nachází ve výšce 140 metrů od země: samotná socha je totiž vysoká 93 metrů a její podstavec měří 47 metrů.	☐	☒

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

8 Tabulka:

římská číslice	I	V	X	L	C	D	M
číslo	1	5	10	50	100	500	1 000
Poznámka: Spojováním římských číslic lze zapisovat různá čísla, např.: IX = 9; XI = 11; DCCCLXIII = 863 (tj. 500 + 100 + 100 + 100 + 50 + 10 + 3).							

Jaké datum je uvedeno na desce, kterou socha Svobody drží v levé ruce?

(Úlohu řešte jak na základě informací uvedených ve výchozím textu, tak na základě výše uvedené tabulky. Slovo *JULY*, užitě v nápisu na desce, označuje červenec.)

- A) 6. července 1724
- B) 4. července 1726
- C) 6. července 1774
- ☒ D) 4. července 1776

Komentář

JULY IV MDCCLXXVI → **4. července** (IV = 4) **1776** (M = 1000; D = 500; CC = 200; L = 50; XX = 20; VI = 6)

Překlad slova *July* je uveden v instrukci pod zadáním úlohy.

1 bod

9 Ve které z následujících možností je významový vztah mezi slovy nejpodobnější vztahu mezi slovy SOCHA – SOCHAŘ?

- A) divadlo – divák
- B) hodina – hodinář
- C) housle – houslista
- ☒ D) skladba – skladatel

Komentář

Jak v zadané dvojici slov, tak v možnosti D) první slovo označuje umělecké dílo (výsledek činnosti určitého umělce) a druhé slovo označuje umělce, který toto dílo vytváří (tj. *sochu* vytváří *sochař*, *skladbu* vytváří *skladatel*).

Možnosti A), B) a C) nesplňují zadání:

- slovo *divadlo* označuje divadelní představení či budovu, v níž se tato představení konají; slovo *divák* označuje někoho, kdo se dívá na nějaké představení;
- slovo *hodina* označuje časový úsek, není tedy výsledkem činnosti *hodináře*, který vyrábí nebo opravuje hodiny (tj. přístroj měřící čas);
- slovo *housle* označuje hudební nástroj, na který hraje *houslista* (hudebník) a který vyrábí nebo opravuje *houslař* (řemeslník).

max. 3 body

10 Vypište z druhé části výchozího textu tři podstatná jména, která jsou v textu užitá ve 4. pádě.

(Vlastní jména neposuzujte, nejsou správným řešením. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

finance, sbírku, jména

11 Následující tvrzení (11.1–11.4) se týkají souvětí podtrženého ve výchozím textu. Rozhodněte o každém z těchto tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N).

	A	N
11.1 Toto souvětí se skládá ze dvou vět: v každé z nich je podmět vyjádřený.	☒	☐
11.2 Druhá věta tohoto souvětí je příslovečná způsobová, neboť vyjadřuje, jakým způsobem byla socha ukotvena.	☐	☒
11.3 Toto souvětí obsahuje několikanásobný větný člen <i>konstrukci a způsob</i> .	☒	☐
11.4 Větný člen <i>náporům</i> je rozvíjen dvěma větnými členy, a to <i>náhlým</i> a <i>větru</i> .	☒	☐

Komentář

- 11.1 Souvětí obsahuje dvě slovesa v určitém tvaru (*vymyslel, byla*), jde tedy o souvětí skládající se ze dvou vět. V první větě je podmětem *Gustave Eiffel*, v druhé větě je podmětem *socha*.
- 11.2 Věta *aby socha byla schopna odolat i náhlým náporům silného větru* vyjadřuje, za jakým účelem G. Eiffel vymyslel speciální nosnou konstrukci a způsob ukotvení.
- 11.3 Souvětí obsahuje několikanásobný předmět *konstrukci a způsob* (co vymyslel G. Eiffel?).
- 11.4 Větný člen *náporům* je rozvíjen jednak přívlastkem shodným (*náhlým*), jednak přívlastkem neshodným (*větru*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 12

Vodní nádrž Lipno je největším umělým jezerem České republiky – na délku měří zhruba 44 kilometrů. Oblast Lipna nabízí nespočet aktivit. V letním období je oblíbeným centrem pěší turistiky. Atrakci s názvem Stezka korunami stromů už navštívily davy lidí. Zkuste tam také zavítat. Odměnou za výstup po dřevěné lávce s pevným **zábradlým** vám bude dechberoucí výhled, **kromě** toho si díky informačním tabulím cestou rozšíříte znalosti o přírodě, které někdy jistě **zúročíte**. V okolí Lipna se totiž nacházejí **chráněnná** území, kde lze spatřit vzácné rostlinné a živočišné druhy.

V zimě se Lipno promění v ráj milovníků lyžování a dalších zimních sportů. Areály s moderními vleky poskytují skvělé podmínky i pro rodiny s dětmi. Pokud to počasí dovolí, vytvoří se na zamrzlé přehradě nejdelší bruslařská dráha v Evropě. Lipno je tak ideálním místem pro všechny lidi, kteří hledají aktivní odpočinek v krásné přírodě.

(inspirováno texty na www.kudyznudy.cz)

12 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

(Slova запиšte bezchybně; ohebná slova запиšte ve stejném tvaru, v němž jsou užitá v textu. Podtržený výraz je zapsán správně. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Komentář

- Podstatné jméno *zábradlí* se skloňuje podle vzoru *stavení* (*se zábradlím* jako *se stavením*).
- Předložka *kromě* je odvozena od předložky *krom* příponou *-ě*.
- Sloveso *zúročit* je odvozeno od slovesa *úročit* předponou *z-*.
- Přídavné jméno *chráněnný* je odvozeno příponou *-ý* od přídavného *chráněn* (tvar slovesa *chránit*).

13 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) Odlepila jsem ucho ode dveří a kousek poodešla. Opravdu chci jet se strýčkem do Londýna? Jistá jsem si nebyla. Chtěla jsem ale matce dokázat, že už nejsem malé dítě, a tak jsem nakonec odjela. Náhle mé vzpomínky přerušil jakýsi zvuk.

B) Spěchala jsem za nimi, abych mohla poslouchat za dveřmi. „Jen si představ, jaké možnosti by se jí tam mohly naskytnout,“ říkal zrovna otec. „Ale Charlesi,“ skočila mu mamá do řeči. Bylo mi jasné, jaký pohled přitom nasadila.

C) Mamá vzdychla a já jsem pochopila, že nad ní otec vyhrál. „Jeden měsíc,“ pronesla přísně, „a to jen za předpokladu, že to vydrží.“

D) Seděla jsem se strýčkem Alfredem v kočáru a snažila se uklidnit. Nemohla jsem uvěřit tomu, že jsem na cestě do Londýna. Moje matka byla zprvu proti. Bědovala, láteřila, až si ji otec vzal stranou do salonu.

E) Ten úpěnlivý, z něhož je otec vždycky naměkko. Ale tentokrát se nenechal obalamutit. „Charlotto, čekají ji dýchánky londýnských rozměrů, možná i ples na královském dvoře.“

F) Přímo nad námi cosi zarachotilo. Strýček Alfred se rozespale zeptal: „Co to bylo?“ „Nejspíš moje křeslo,“ odpověděla jsem. „Proč ten krám táhneš s sebou?“ zabručel a zase usnul. Já jsem však odpočívát nedokázala. Cesta naštěstí utekla rychle. Do strýčkova domu jsme dorazili po setmění.

(L. Rina: Kroniky prachu; upraveno)

Řešení

13.1 **D)**

13.2 **B)**

13.3 **E)**

13.4 **C)**

13.5 **A)**

13.6 **F)**

D) Seděla jsem se strýčkem Alfredem v kočáru a snažila se uklidnit. Nemohla jsem uvěřit tomu, že jsem na cestě do Londýna. Moje matka byla zprvu proti. Bědovala, láteřila, až si ji otec vzal stranou do salonu. **B)** Spěchala jsem za nimi, abych mohla poslouchat za dveřmi. „Jen si představ, jaké možnosti by se jí tam mohly naskytnout,“ říkal zrovna otec. „Ale Charlesi,“ skočila mu mamá do řeči. Bylo mi jasné, jaký pohled přitom nasadila. **E)** Ten úpěnlivý, z něhož je otec vždycky naměkko. Ale tentokrát se nenechal obalamutit. „Charlotto, čekají ji dýchánky londýnských rozměrů, možná i ples na královském dvoře.“ **C)** Mamá vzdychla a já jsem pochopila, že nad ní otec vyhrál. „Jeden měsíc,“ pronesla přísně, „a to jen za předpokladu, že to vydrží.“ **A)** Odlepila jsem ucho ode dveří a kousek poodešla. Opravdu chci jet se strýčkem do Londýna? Jistá jsem si nebyla. Chtěla jsem ale matce dokázat, že už nejsem malé dítě, a tak jsem nakonec odjela. Náhle mé vzpomínky přerušil jakýsi zvuk. **F)** Přímo nad námi cosi zarachotilo. Strýček Alfred se rozespale zeptal: „Co to bylo?“ „Nejspíš moje křeslo,“ odpověděla jsem. „Proč ten krám táhneš s sebou?“ zabručel a zase usnul. Já jsem však odpočívát nedokázala. Cesta naštěstí utekla rychle. Do strýčkova domu jsme dorazili po setmění.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 14

Můj dobrý kamarád z dětství vždy splnil slib.

1 bod

14 Který větný člen nelze z věty uvedené ve výchozím textu vypustit, protože by bez něj věta nebyla gramaticky správná?

- A) dobrý
- B) z dětství
- C) vždy
- ☒ D) slib

Komentář

Sloveso *splnit* vyžaduje doplnění předmětem ve 4. pádě (např. *splnit slib*), bez tohoto předmětu by věta nebyla gramaticky správná.

1 bod

15 Která z následujících vět není zapsána pravopisně správně?

- ☒ A) Po našem příchodu na půdu se letitý prach **zvýřil**.
- B) Ten její dojemný příběh byl bohužel celý smyšlený.
- C) Zlodějka cenných obrazů si musí odpykat šestiletý trest.
- D) Poté z nastrouhaných brambor odstraň přebytečnou vodu.

Komentář

Sloveso *zvířit* je příbuzné se slovesem *vířit*, které je odvozeno od slova *vír* (tj. točivý pohyb).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16

Rytíř Dalibor z Kozojed se podle pověsti naučil ve vězení hrát na housle, aby zahnal smutek a samotu. Na základě tohoto příběhu vzniklo ustálené slovní spojení *nouze naučila Dalibora housti*, které znamená, že z nutnosti se člověk naučí dělat něco nového.

1 bod

16 Ve které z následujících možností je ustálené slovní spojení z výchozího textu použito nejvhodněji a v souladu se svým významem?

- A) Pepa: „Představ si, že Ota, který se snad narodil se žehličkou v ruce, si včera při žehlení propálil košili!“ Vojta: „To víš, šel se svou holkou do divadla. Holt nouze naučila Dalibora housti.“
- B) Pepa: „Představ si, že Ota, který se snad narodil se žehličkou v ruce, si včera při žehlení propálil košili!“ Vojta: „To víš, jeho holka mu řekla, že nouze naučila Dalibora housti, a proto ji pozval do divadla.“
- ☒ C) Pepa: „Představ si, že Ota, ten mamínčin mazánek, který žehličku nikdy nadržel v ruce, si včera sám vyžehlil košili!“ Vojta: „To víš, jeho máma odjela a on šel se svou holkou do divadla. Holt nouze naučila Dalibora housti.“
- D) Pepa: „Představ si, že Ota, ten mamínčin mazánek, který žehličku nikdy nadržel v ruce, si včera sám vyžehlil košili!“ Vojta: „To víš, jeho máma mu řekla, že nouze naučila Dalibora housti, a proto má svou holku pozvat do divadla.“

Komentář

Ustálené slovní spojení *nouze naučila Dalibora housti* je nejvhodněji použito v možnosti C): Ota byl okolnostmi donucen naučit se něco nového (potřeboval vyžehlit košili, a protože neměl k dispozici nikoho, kdo by mu ji vyžehlil, musel se toho ujmout sám).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 17

TEXT 1

1. Fénuju si vlasy.	6. Z oliv se lisuje olej.	11. Grilovali na zahradě.
2. Gumovala v sešitě.	7. Kartáčovala psovi srst.	12. Kormidlovala loď.
3. Silnice se zrovna válcuje.	8. Porcoval maso nožem.	13. Malíř portrétoval ženu.
4. Podrobně plánoval útěk.	9. Sáňkuju moc rád.	14. Pádluj pořádně.
5. Pumpoval vodu ze studny.	10. Bubnoval v kapele.	15. Dělník bagruje jámu.

TEXT 2

Sloveso typu A (např. *filtrovat*) má v příslušné větě význam *používat jako nástroj to, co označuje základové podstatné jméno*, např. *Přístroj filtruje vodu* (tj. čistí vodu pomocí filtru).

Sloveso typu B (např. *žertovat*) má v příslušné větě význam *vytvářet to, co označuje základové podstatné jméno*, např. *Pepa pořád žertuje* (tj. dělá žerty).

Pozn.: Základové podstatné jméno (např. *filtr*, *žert*) je podstatné jméno, z něhož bylo dané sloveso utvořeno.

max. 3 body

- 17 V TEXTU 1 je uvedeno patnáct vět: ve třech z nich se vyskytuje sloveso typu B. Najděte tyto tři věty a napište jejich čísla. Čísla od sebe zřetelně oddělte čárkou.**

(Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného čísla, tak zapsání jakéhokoli čísla, které neodpovídá zadání.

Komentář

Sloveso typu B se vyskytuje:

- ve větě č. 4 (*plánovat* = vytvářet plán);
- ve větě č. 8 (*porcovat* = dělat porce);
- ve větě č. 13 (*portrétovat* = vytvářet portrét).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–22

TEXT 1

(1) Ilsa se vmáčkla do davu na rohu náměstí, aby měla šanci zaregistrovat cokoli neobvyklého na chlapcově technice. Při svých toulkách městem jen zřídka zaznamenala něco zvláštního: muže pohybujícího se moc rychle, dívku slyšící šepot na padesát kroků. Tyhle věci ale Ilsu nezajímaly. Hledala lidi se stejným nadáním, jako má ona.

(2) Tomuhle iluzionistovi bylo kolem jedenácti let. S levitující kartou si počínal tak neohrabaně, že bylo zřejmé, jak to dělá. Nic mimořádného. Ilsa tedy mrkla na Marthu a posunkem ukázala na naditou kapsu jednoho muže. Její kamarádka se posunula, aby zabránila ve výhledu zamilovanému PÁRU, a Ilsa bleskurychle přemístila mužovu peněženku do své brašny. Pak se znovu zadívala na mladého iluzionistu. Právě držel pikovou trojku, z níž se lusknutím prstů stala kárová sedmička. V rukou se mu postupně vyměnily všechny karty. Ilsa strnula. Věděla totiž, že manipulovat tímhle způsobem s celým balíčkem je prakticky nemožné.

(3) Chlapec své vystoupení zakončil tím, že balíček vyhodil do vzduchu a nechal karty snášet se na diváky. Ilsa jednu sledovala, jenže se jí ztratila z očí. S ní zmizelo i všech jednapadesát dalších. Karty se vypařily. Ilsa věděla, jak vypadá kouzlo. Sama častokrát nějaké provedla. **Přikročila** tedy k chlapci: „To nebyl běžnej trik, že ne?“

Mladý iluzionista se dal okamžitě na útěk. Ilsa ho pronásledovala až do slepé postranní uličky. Tam kluka **popadla** za LÍMEC a vyzvíдалa: „Kdo jsi? Odkud jsi?“

„Ils? Co to tu...?“ Na začátku uličky stála Martha a na oba zírala. Ilsa sebou leknutím škubla a chlapce na vteřinu pustila. Když ho chtěla chytit znovu, chňapla jen **naprázdno** do vzduchu. Kluk zmizel stejně jako jeho karty.

„Byl to jenom trik,“ zalhala Ilsa.

„Todle nebyl trik,“ vyhrkla Martha, „madam Rosalie mi o podobných stvořeních vyprávěla. Říkala, že to jsou poslové duchů! Zezdola!“

(H. Mathewsonová: Opačno; upraveno)

TEXT 2

Při skloňování **podstatného jména typu A** (např. *práce*) dochází v některých pádech množného čísla ke krácení samohlásky v kořeni slova, např. *věnoval se ručním pracím*.

Při skloňování **podstatného jména typu B** (např. *váza*) ke krácení samohlásky v kořeni slova nedochází, např. *koupil vázu; má poličku s vázami* (v kořeni *váz* zůstává ve všech pádech samohláska *á*).

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (18.1–18.4), zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Madam Rosalie věděla, že mladý iluzionista je posel duchů, a proto před ním varovala Marthu.	☐	☒
18.2 V závěru svého vystoupení mladý iluzionista vyhodil do vzduchu balíček, v němž bylo celkem 51 karet.	☐	☒
18.3 V okamžiku, kdy Ilsa kradla peněženku, stál okradený pán hned před zamilovaným párem a těsně za Marthou.	☐	☒
18.4 Mezi lidmi sledujícími chlapcovy karetní triky se nacházela také dívka, která je schopna zaslechnout šepot na 50 kroků.	☐	☒

Komentář

Nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

19 Vypište z druhé části TEXTU 1:

19.1 příslovce, které má dvě předpony;

19.2 příslovce, které má dva kořeny.

Komentář

19.1 **neohrabaně** (toto příslovce obsahuje dvě předpony: *ne* + *o*)

19.2 **bleskurychle** (toto příslovce obsahuje kořeny slov *blesk* + *rychlý*)

1 bod

20 Které z následujících tvrzení o dvou podstatných jménech zapsaných v TEXTU 1 velkými písmeny je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Posuzujte pouze spisovné tvary slov.)

- A) Jak *pár*, tak *límeč* jsou podstatná jména typu A.
- ☒ B) Jak *pár*, tak *límeč* jsou podstatná jména typu B.
- C) *Pár* je podstatné jméno typu A, *límeč* je podstatné jméno typu B.
- D) *Pár* je podstatné jméno typu B, *límeč* je podstatné jméno typu A.

Komentář

Při skloňování podstatných jmen *pár* a *límeč* ke krácení samohlásky v kořeni nedochází (např. *viděl šťastný pár*, *se šťastným párem*, *bez šťastných párů*; *košile má límeč*, *má košili s límcem*, *košile bez límců*).

1 bod

21 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež jsou v kontextu TEXTU 1 antonymy?

(První slovo z každé dvojice pochází z TEXTU 1 a je v něm vyznačeno tučně.)

- ☒ A) častokrát – málokdy
- B) přikročila – vystoupila
- C) popadla – odtáhla
- D) naprázdno – naplno

Komentář

- Slovo **častokrát** je v TEXTU 1 užito ve významu *mnohokrát, často*; slovo **málokdy** má význam *v nízkém počtu případů, jen zřídka* → slova **častokrát** a **málokdy** jsou v daném kontextu antonymy.
- Slovo **přikročit** je v TEXTU 1 užito ve významu *krokem se dostat blíž*; slovo **vystoupit** má např. význam *chůzí nebo jiným pohybem se dostat ven či nahoru* → slova **přikročila** a **vystoupila** nejsou v daném kontextu antonymy.
- Slovo **popadnout** je v TEXTU 1 užito ve významu *prudce uchopit, chytit*; slovo **odtáhnout** má např. význam *táhnutím oddálit, odsunout* → slova **popadla** a **odtáhla** nejsou v daném kontextu antonymy.
- Slovo **naprázdno** je v TEXTU 1 užito ve významu *bez výsledku, nadarmo*; slovo **naplno** má význam *úplně, docela* → slova **naprázdno** a **naplno** nejsou v daném kontextu antonymy.

22 Která z následujících možností nejlépe vystihuje úsek podtržený v TEXTU 1?

- A) V tomto úseku promlouvá Martha: tři tečky zde označují, že Martha nestihla domluvit, protože jí někdo skočil do řeči.
- B) V tomto úseku promlouvá mladý iluzionista: tři tečky zde označují, že iluzionista nestihl domluvit, protože mu někdo skočil do řeči.
- C)** V tomto úseku promlouvá Martha: tři tečky zde označují, že z blíže nespecifikovaných důvodů Martha nedokončila svou řeč.
- D) V tomto úseku promlouvá mladý iluzionista: tři tečky zde označují, že z blíže nespecifikovaných důvodů iluzionista nedokončil svou řeč.

Komentář

V posuzovaném úseku promlouvá Martha, a to ve chvíli, kdy se objeví v uličce a vidí, jak Ilsa drží za límec mladého iluzionistu. Tato situace ji pravděpodobně natolik překvapila, že svou promluvu nedokončila. Z textu vyplývá, že žádná osoba Marthinu promluvu nepřerušila.

max. 2 body

23 Rozhodněte o každém z následujících souvětí (23.1–23.4), zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
23.1 Trápily ho starosti, zda svým nečekaným rozhodnutím někomu neublížil.	☒	☐
23.2 Rodiče nám pořídili cizokrajné pruhované rybičky a ty se rychle rozmnožily.	☒	☐
23.3 Na jednání s lesní správou bylo schváleno, že se zvýší pokuty za kácení smrků ztepilých.	☒	☐
23.4 Musím uznat, že ochota a vstřícnost výchovného poradce mě v nelehké situaci povzbudily.	☒	☐

max. 2 body

24 VSTUPENKA – AKCE – KTERÝ – PROBĚHNOUT – ZÍTRA – KOUPIŤ – PŘEDSTIH

Z výše uvedeného řetězce slov vytvořte smysluplné, spisovné a pravopisně i gramaticky správné souvětí, které bude obsahovat všechna slova z daného řetězce, a to v uvedeném pořadí. Do souvětí musíte přidat dvě předložky, doplnění jiných slov je považováno za chybu.

Příklad: VĚDĚT – PROČ – PŘIJÍT – PÁTEK – ŠKOLA – POLICIE → *Vím, proč přišla v pátek do školy policie.*

Řešení

např. Vstupenku na akci, která proběhne zítra, koupil s předstihem.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Existuje sport, v němž byli Češi dlouhá léta neporazitelní? Samozřejmě ano – kolová. Zakladatelem této hry, podobající se sálovému fotbalu, je cyklista Nick Kaufmann.

Historicky první zápas v kolové se díky němu uskutečnil už na sklonku 19. století.

Při utkání v kolové spolu soupeří dva dvoučlenné týmy. Hráči jezdí na bicyklech po hřišti s rozměry 14 × 11 metrů a pohybem předního kola **se snaží** umístit míč do soupeřovy branky. Během zápasu není přípustné dotknout se nohou země. ***** Každý zápas má dva poločasy (jeden trvá 7 minut), mezi nimi je vždy několikaminutová přestávka. Jízdni kola na kolovou jsou speciálně upravena, např. jim chybí klasické brzdy na řídítkách (brzdí se buď pohybem pedálů dozadu, nebo smykem) a řídítka směřují vzhůru. Speciální je i míč: aby měl správný tvar a tvrdost, je naplněn srncími chlupy a potažen pevnou látkou.

Mistrovství světa v kolové se poprvé konalo roku 1930 a od té doby se pořádá každoročně (vyjma období 2. světové války a pandemie covidu-19). Prvními českými mistry světa se roku 1948 stali František Sedláček a Bohumil Daneš. Největšími legendami v kolové jsou však bratři Pospíšilové: během své dlouhé kariéry získali titul mistrů světa dvacetkrát. Když si z mistrovství světa v roce 1988 odváželi zlato naposledy, bylo Janovi 43 let, a Jindřichovi dokonce 46.

(www.ceskakolova.cz; upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (25.1–25.4), zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Bratři Pospíšilové se poprvé stali mistry světa v kolové roku 1968.	☐	☒
25.2 Od začátku zápasu v kolové do konce tohoto zápasu uplyne více než 14 minut.	☒	☐
25.3 Na speciálně upraveném kole, které se používá při kolové, se brzdy nacházejí na zadní části pedálů.	☐	☒
25.4 Historicky první zápas v kolové se konal v 19. století, zatímco první mistrovství světa v tomto sportu proběhlo až ve století následujícím.	☒	☐

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Co by bylo nejvhodnější doplnit na vynechané místo (***) ve výchozím textu, aby byla dodržena textová návaznost a text jako celek byl smysluplný?**

- A) větný celek se zmínkou, že za nedodržení času uvedeného v následující větě hrozí sankce
- B) větný celek, v němž bude vysvětlen sportovní termín *poločas* uvedený v následující větě
- ☒ C) větný celek, v němž bude zmíněna sankce za porušení pravidla uvedeného v předcházející větě
- D) větný celek s vysvětlením, že předcházející věta se stále ještě týká *zápasu v kolové*, nikoli zápasu v jiném sportu

Komentář

Vynechanému místu bezprostředně předchází věta, v níž je uvedeno jedno z pravidel kolové (*Během zápasu není přípustné dotknout se nohou země*), na vynechané místo je tedy nejvhodnější doplnit větný celek, v němž bude zmíněna sankce (tj. trest) za porušení tohoto pravidla.

1 bod

27 Které z následujících tvrzení o slovese tučně vyznačeném ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Toto sloveso je v textu užito ve 3. osobě čísla jednotného rodu činného.
- ☒ B) Toto sloveso je v textu užito ve 3. osobě čísla množného rodu činného.
- C) Toto sloveso je v textu užito ve 3. osobě čísla jednotného rodu trpného.
- D) Toto sloveso je v textu užito ve 3. osobě čísla množného rodu trpného.

Komentář

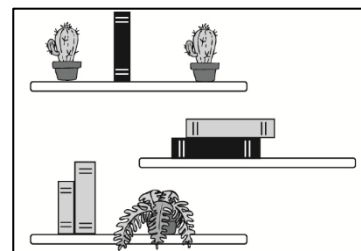
Ve větě *pohybem předního kola se snaží umístit míč do soupeřovy branky* je nevyjádřený podmět, který je ale známý z první věty příslušného souvětí (*Hráči jezdí na bicyklech po hřišti s rozměry 14 × 11 metrů*). Sloveso *snažit se* je tedy ve výchozím textu užito ve 3. osobě čísla množného. Protože původce děje je zároveň podmětem (tzn. hráči se sami aktivně o něco snaží), jde o činný rod.

28 Přiradte k jednotlivým obrázkům (28.1–28.4) odpovídající popis (A–F).

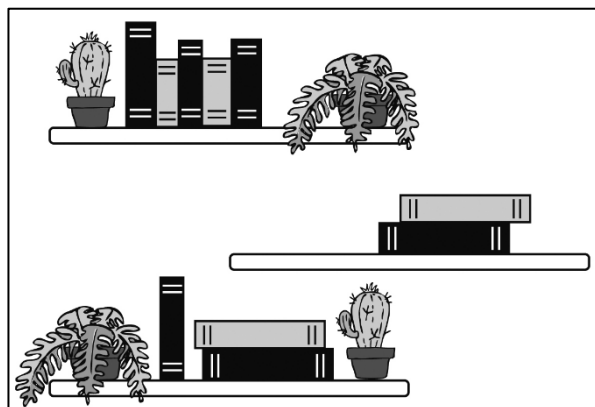
(Žádná možnost z nabídky A–F nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

Vysvětlivky s příkladem

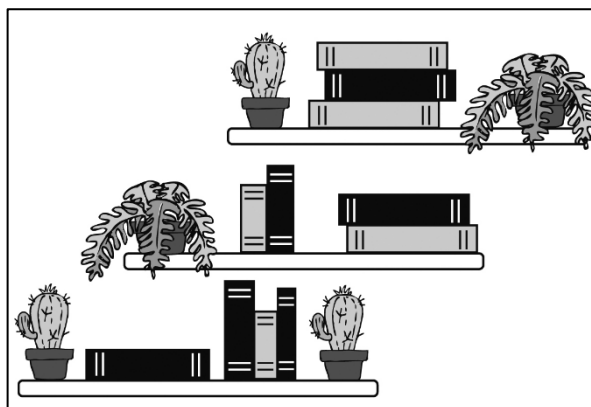
Na vedlejším malém obrázku je celkem pět knih: na horní polici je jedna černá kniha postavená svisle, na prostřední polici jsou dvě knihy položené vodorovně (jedna šedá a druhá černá) a na spodní polici jsou dvě šedé knihy postavené svisle. Na obrázku jsou celkem tři rostliny: na horní polici jsou dva kaktusy a na spodní polici je kapradina. Na policích nejsou jiné předměty než rostliny a knihy.

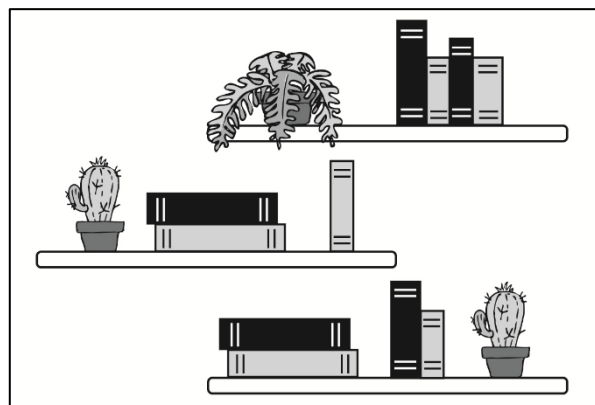
28.1

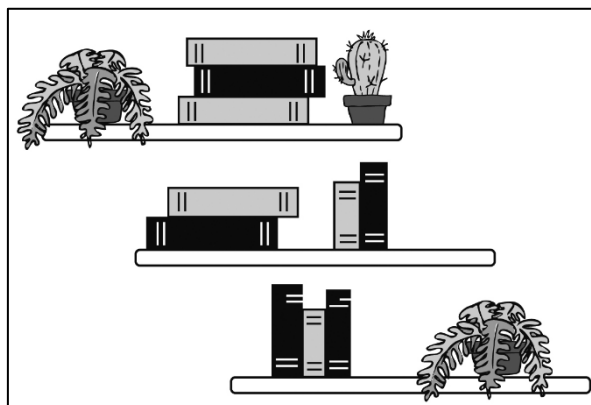
28.2

28.3

28.4

- A) Na horní polici je víc šedých knih než na spodní polici. Ze dvou kapradin na obrázku je jedna na spodní polici. Na celém obrázku je lichý počet knih.
- B) Na spodní polici je sudý počet černých knih. Na horní polici jsou všechny knihy postaveny svisle. Na celém obrázku je víc kaktusů než kapradin.
- C) Na prostřední polici je sudý počet knih. Na celém obrázku je šedých knih méně než černých. Na horní polici jsou všechny knihy položeny vodorovně.
- D) Na celém obrázku je lichý počet knih postavených svisle. Na horní polici jsou dvě rostliny. Na spodní polici je stejný počet knih jako na horní polici.
- E) Na prostřední polici je alespoň jedna kniha postavena svisle. Na obrázku je lichý počet kaktusů. Na spodní polici je jedna šedá kniha položena vodorovně.
- F) Na horní polici je stejný počet rostlin jako na spodní polici. Na celém obrázku je sudý počet černých knih. Více než polovinu všech knih tvoří knihy postavené svisle.

Řešení

28.1 – F); 28.2 – C); 28.3 – B); 28.4 – D)